

MAGYARÁG

1939. MÁJUS 5

VIII. No. 125

2 lei

Tulajdonos: „Frima” S. A. Bejegy. a Trib.
Bihar Fsoc. 1798—1938

Felolós kiadó:
Gy. PASZTOR EDENE

Alapította: PASZTOR EDE

Felolós szerkesztő:
Dr Zoltán Jenő

Bejegyezve: Tribunalul Bihar Dos. No. 810—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4.

Roosevelt egy yachton találkozik Daladier-val és Chamberlain-nel

Washington, május 3. Roosevelt elnök a Fehér Házba hívott újságírók előtt állítólag azt a szenzációt keltő kijelentést tette, hogy a közeljövőben személyes érintkezést szándékozik felvenni Chamberlainnel és Daladier-val.

Ezért yachtjára vendégként meghívja a két államférfit. A yacht az Atlanti óceán amerikai partjairól indulna el, az amerikai flotta diszkusziójával és lassan az európai partok felé haladna, mialatt a három

demokrata állam vezetője megtárgyalná egy találós béke előfeltételeit.

A megtárgyalandó pontokról azonban Roosevelt nem nyilatkozott. A hirt természetesen egyelőre fenntartással kell fogadni.

Hasonlóképpen fenntartással kell fogadni, azt a szintén Amerikából származó értesülést is, amelyet a Le Matin közöl, amely szerint Roosevelt új békeszöveget szándékozik intézni az európai államokhoz,

ezuttal azonban

nem csak az Egyesült Államok, hanem egész Amerika nevében.

Állítólag az elnök már tárgyalásokat is folytat az amerikai köztársaságok washingtoni képviselőivel az irányban, hogy ezek az államok hajlandók-e ellenjegyezni az új békeszöveget. Egyébként az Egyesült Államok külügyminiszteriumának közlése szerint Roosevelt nem szándékozik közvetlenül felelni Hitler reichstagbeli beszédére.

Litvinov Londonba utazik

Varsó, május 3. A Kurier Warszawski című lap Moszkvából keltezett táviratában azt a szenzációs hírt közli, hogy Litvinov, a Szovjet külügyi népbiztosa Stocholmon át az angol fővárosba utazik

és befejezi az angol—orosz—francia tárgyalásokat. — A rendszerint jól értesült lengyel lap úgy tudja, hogy Litvinov május 5-én és 6-án tárgyal lord Halifaxal és

Bonnet francia külügyminiszterrel. A londoni tanácskozás hírének még hivatalosan nem erősítették meg, de a lengyel lap jelentése érthető feltevést keltett.

Gafencu külügyminiszter Rómából jövet megszakítja útját Belgrádban

Az olasz király és a pápa kitüntették a külügyminisztert

Róma, május 3. Gafencu külügyminiszter, felesége és Comnen vatikáni követ társaságában kedden reggel tisztelgő látogatást tett XII. Pius pápánál aki háromnegyed órán át szívélyeshangú beszélgetést folytatott vendégeivel. A látogatás alkalmával Gafencu először tűzte fel a IX. Pius-rend nagykeresztjét, amellyel tegnap tüntették ki. Ezután a Vatikán előkelő román vendégei látogatást tettek Maglione kardinálisnál, a Vatikán államtitkárnál. A vatikáni román kollegium hallgatói is ünnepélyes fogadtatásban részesítették Ga-

fencu külügyminisztert.

A déli órákban a külügyminiszter a román kollegiumot látogatta meg, majd a vatikáni

ni követségen fogadta Maglione bíboros viszontlátogatását. Ez alkalommal a követség dísz ebédet adott, amelyen a római

Teleky és Csáky visszatértek Berlinből Budapestre

Budapest, május 3. Teleky Pál gróf magyar miniszterelnök és Csáky István gróf magyar külügyminiszter visszatértek Berlinből Budapestre.

A szófiai jelentések szerint

a bolgár lapok foglalkoznak a magyar miniszterek berlini útjával s azt írják, hogy az utóbbi időben Magyarország, miután a tengelyhatalmakhoz

csatlakozott, nagy tekintélyre tett szert.

A magyar képviselőház és felsőház külügyi bizottságát csütörtökre hívták össze.

és vatikáni előkelőségek nagy száma jelent meg. Délután a Traján-oszlopot tekintette meg a külügyminiszter, este pedig a vatikáni követségen intim vacsora volt.

Gafencu külügyminisztert az olasz király a Szent Mór és Lázár-rend nagyszalagjával, Zamfirescu quirinali követet az olasz korona-renddel, Solacolu követségi tanácsost pedig az olasz korona-rend parancsnoki fokozatával tüntette ki.

Bucsukihallgatás

Róma, május 3. Ciano gróf olasz külügyminiszter szerdán bucsukihallgatáson fogadta Gafencu román külügyminisztert. A két államférfi megbeszélése negyed óráig tartott. Jól informált körök tudni vélik, hogy mielőtt Gafencu visszatér Bukarestbe, kiszáll Belgrádban, ahol tanácskozást folytat a jugoszláv politikai körökkel. A belgrádi látogatásra minden valószínűség szerint pénteken kerül sor.

Bethlen István visszavonul a politikai élettől

Budapest, május 3. A „Magyar Szó” című lap jelentése szerint a keresztény párt a kormánypárttal választási egyezményt kötött. Politikai körök véleménye szerint a házfelosztásra csütörtökre kerül sor.

A „Pesti Ujság” értesülései szerint kormánypárti körök mozgalmat indítottak annak az érdekében, hogy gróf Károlyi Gyulát rábírják a politikai életbe való visszatérésre. Más hírek arról számolnak be, hogy Bethlen István gróf, volt magyar miniszterelnök szintén teljesen visszavonul a politikai élettől és ezért hívei mindent elkövetnek, hogy elhatározásának megmásmására bírják.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Két amerikai tudós kezdeti stádiumában diagnosztizálja a rákot

A tudományos világ szenzációs felfedezése

Newyorkból írják: Néhány évtizeddel ezelőtt tudományos és művészi kérdésekben Európától várta a világosságot Amerika. Hatálmis alapítványokból létesített tudományos intézetek izmosodó művészi tehetségei ellenére nem tudta egyszerre pótolni ez a zseniális ország. És a leendő tudóst, a fejlődő művészt Európába küldte tanulni.

Ma már ez megváltozott. A híres amerikai tudományos intézetek egyre több európai tudósra adnak menedéket és a világviszonylatban is nagy tekintéllyel gazdagon, ma már a maguk lábán állanak. Az amerikai klinikákban, a laboratóriumokban a legkomolyabb kutatómunka folyik és szinte napról-napra érkezik Európába nagyjelentőségű és tudományos felfedezések híre.

A legutóbbi évek egyik legnagyobb jelentőségű orvosi felfedezésének híre most került nyilvánosságra. A legkomolyabb amerikai orvosi folyóirat tanúsága szerint két amerikai tudós sikertelenül megtalálta a korai rák-diagnózis módszerét.

Aki foglalkozott a rákbetegség problémájával, az tudja, hogy az orvostudomány legelső problémája a rákkutatás területén az idejekorán megállapított diagnózis.

Ha a rák kórokozóját még nem is ismeri a tudomány, — annyit már minden orvos tud, hogy a rák gyógyíthatósága elsősorban a betegség korai felismerésétől függ. Kezdeti stádiumban diagnosztizált rákesegek majdnem kivétel nélkül gyógyíthatók rádiókezeléssel, esetleg műtéttel.

Eppen ezért óriási jelentőségű, amellyről a napokban számolt be két amerikai tudós. Dr. Theodore H. Elsasser és George B. Wallace professzor, a newyorki egyetem két kutató tudósa. A két tudós eljárása az orvosi lap közleménye szerint éppoly megbízhatóan állapítja meg a rák jelenlétét az emberi szervezetben, mint a hogy a Wasserman-reakció megállapítja a vérbajt, vagy az Ascheim-Zondek vizsgálat a korai terhességet.

Elsasser és Wallace megállapítása szerint, ha a rákbeteg vizeletét, vagy a véréből készített szérumot terhes házinyulnak vérebe fecskendezzük be, a terhes állat abortál.

Egészséges, vagy nem rákbeteg ember vizeletével vagy vérsavójával történt befecskendezés a terhes házinyulnál nem idéz elő abortust. Ezt a próbát annál megbízhatóbbnak tartják feltalálói, mert kétszeres

biztonsággal alkalmazható. — Megállapításuk szerint az eredmény ugyanaz, akár szérumot, akár vizeletet, akár mindkettőt fecskendezik be. Ha a befecskendezett anyag rákbeteg-től ered, az abortus bekövetkezik az állatnál, más esetben nem.

A komoly tudományos világ további kísérletektől icsi függővé állásfoglalását az új felfedezéssel szemben. Minden remény meg van azonban arra, hogy a további kísérletek igazolják a közölt eredményeket és ezzel a rákgyógyítás hatalmas lépéssel jutott előbbre.

Mit kíván a nagyváradi munkásság?

A munkások és alkalmazottak memoranduma Ralea munkaügyi miniszterhez

A céhekbe tömörült nagyváradi munkásság a május elseji ünnep alkalmával memorandumot küldött Ralea munkaügyi miniszternek, amelyben felsorolja mindazokat a panaszokat, amelyeknek orvoslását a munkaügyi minisztertől várja. A tíz pontból álló memorandum valóban gazdag tárháza munkáspanaszoknak. Első helyen az egyes gyáraknál sikertelenül lefolytatott bér-emelési akciókat említi fel, ismerteti a munkásság állásfoglalását és azokat az okokat, amelyek miatt az akció sikertelen maradt. Felpanaszolja, hogy a koncentráció utáni hetekben igen sok váradi üzem és gyár

sorozatos leépítéseket vezettek be és kéri a minisztert, hogy ezt akadályozza meg.

A harmadik pont az építkezés miatt a főszezonban is munka és kereset nélkül maradt

építőipari munkások számára kér segítyt,

míg a negyedik

azon munkások családjainak akik bevonultak és így családjukat a legteljesebb nyomorban voltak kénytelenek hagyni.

Az ötödik pont elismeri, hogy a nemzeti önvédelem megszervezésének és fejlesztésének költségeiből a munkásságnak is ki kell vennie részét, de kéri, hogy ennek arányában

tegyen intézkedést a miniszter a bérek emelését illetően is.

A hatodik pontban a városi közmunka megváltásának díját kéri 250 leiről 50 leire mérsékelni a munkások és alkalmazottak számára,

A hetedik pont viszont a már hét hónappal ezelőtt benyújtott és még mindig a kolozsvári munkaügyi felügyelőségél levő

zárra-megállapodás

aprobálásának kisürgetését tar

talmazza. A nyolcadik pont a gázmaszkoknak a munkások számára való olcsóbbá tételét, a munkanélküliek számára való ingyenes kiosztását kéri, a kilencedik a Muncă și Voie Bună szervezetben kéri a céhek számára nagyobb irányítási lehetőséget, végül pedig a tize-

Nem kezdhetette meg temesvári vendéglátását a Thália színtársulat

Temesvár, május 3. Az előzetes tervek szerint a kolozsvári Thália színtársulatnak kedden, május 2-án kellett volna megkezdnie temesvári vendéglátását a kiadott miniszteri és hadtestparancsnoksági engedély alapján. Gritta rendező-kvásztor azonban még nem engedélyezte a színtársulat vendégszereplését s így a tervezett vendégláték egyelőre elmaradt. A Romániai Magyar Népközség most a fővárosban jár közben az engedély kiadása ügyében.

„Oradea Est” és „Oradea Vest”

Uj nevet kapott a CFR hivatalában Várad-Velence és Ossi

A CFR. hivatalos lapjának Nagyváradra érkezett száma érdekes rendelkezéseket közöl, amelyek több jelentős biharmegyei állomás nevét megváltoztatták. A bennünket legközelebből érdeklő változások szerint a jövőben

Velence és Ossi elnevezés megszűnik. Velence állomás Oradea Est, Ossi pedig Oradea Vest lesz.

A többi bihari állomásokról

zül Salonta Mare a jövőben Salonta, Diosig in Bihor: Diosig, Dobresti in Bihor: Dobresti, Bihor: Biharea, Beius-Soncoius: Joaniș, Beius Uilac: Uilacul Beiusului, Mureni Micu: Sudrișiu, Sombasag Rogoz: Rogoz, Santau Tasad: Santau, Săplac de Bereteu: Suplacul de Barcău lesz, Carei Mare is elveszti a „nagy” jelzőt és a jövőben csak Carei Marad.

Német alaposság

A Times Prágába kiküldött tudósítója írja a következőket:

„... Feltűnt nekem, hogy az uccákon sok olyan német tisztet találtam, akik kitűnően beszéltek csehül. Egyik német törzstiszt ismerősöm előtt szóba hoztam a dolgot és ő így felelt:

— Kérem ez a német alaposág. A hadvezetőség már a múlt év szeptemberében elrendelte hogy azok a tisztek és altisztek kik a cseh határmenti garnizonokban teljesítenek szolgálatot, tanuljanak meg alaposan csehül. Evégből a hadvezetőség háromszor hetente kötelezte a tiszteket és altiszteket, hogy a cseh nyelvkurzusokat látogassák. Ezzel szemben a lengyel határ mentén levő ezredes tisztjei és altisztjei kö-

telesek voltak egy éven belül megtanulni lengyelül, oroszul, míg a francia határ mentén szolgálatot teljesítő tisztikar már kifogástalanul elsajátította a francia nyelvet. Mi kérem mindenre fel vagyunk készülve. Nincs kizárva, hogy megint előre kell nyomulnunk és akkor milyen jó szolgálatot tesz ugyebár a nyelvtudás. Egészen más színben lát bennünket a lakosság...”

Staniol-papír, fehér és sárga, nagy választékban, továbbá selyem papírok minden színben kaphatók Péter Esterházy cégénél, Piafa Mihai Vitezzel.

IGY ALAKULT MEG A VOLKSBUND MAGYARORSZÁGON...

HELYSZINI TUDÓSÍTÁS A CIKÓI GYÜLÉSRŐL

(A 8 órai Ujság Bethlen István gróf lapja közli az alábbi tudósítást.)

Cikó, május 3. Eldugott kis község ez a Cikó Tolnamegyében. A térképen is nehéz ráakadni, hát még a valóságban. Egyetlen nevezettségének azt lehet venni, hogy 1800 és egy-néhány lakosa között a népszámlálás is alig tudott találni magyart a német tengerben. Most vasárnap azonban nagy nap virradt Cikóra: ezt a községet választotta ki dr. Basch Ferenc, a Volksbund vezére a most már a magyar kormány által jóváhagyott törvényes szervezkedésének zászlóbontására.

A szombat délután Budapestről induló dombóvári vonat utasainak feltűnt egy lefoglalt kocsiszakasz, amelyben uniformisos fiatal emberek ültek. Fekete csizma, fekete bricsesz, fehér ing és fekete nyak kendő volt a fiukon, fekete és fehér blúz a néhány leányon, kik valamennyien a Volksbund jelvényét viselték. A Basch-leányok és leányok voltak ezek a Jungkameradschaft tagjai, akiket a vezérség mozgósított a cikói népgyűlés alkalmából. A fiatal emberek hangos német beszédjükkel tűntek fel és valahányszor olyan község mellett ment el a vonat, ahol német lakosságot gyanítottak, német dalok harsány éneklésével hívták fel magukra a figyelmet.

Vasárnap már a kora hajnali órákban élénk volt az élet a faluban. A vasútállomás (egyszerű feltételes megállóhely) reggen bonyolultabb lett ekkora forgalmat. Dőlt a nép a kocsikból, utasok, civilek, csendőrök egyaránt, akik mind a gyűlésre érkeztek oda. Mindjárt piros karszalagos rendezők fogadták a jámbor utast és utbaigazították a falu felé. A karszalagon három betű: V. D. U. a Volksbund der Deutschen in Ungarn rövidítése. Az uccán csendőrszolgák cirkáltak fel és alá. Rendes körülmények között nincsen csendőr Cikón, vasárnap azonban 25-öt idevezényelték két tiszt parancsnoksága alatt. Nyugodt léptekkel járták az uccát: ők képviselték itt a magyar rendet és nyugalmat. Közben pedig mindenféle övönlött a nép. Kocsik jöttek Tolna és Baranya községeiből. Meglehetősen sok külföldi vendég is érkezett. Autókon jöttek és szaporán fényképeztek az országúton itt-ott felbukkanó kettős csendőrszemeket. — Amikor egy csendőr-autóval találkozott, fűgőn pergő filmkamarákkal készítették felvéte

ket a magyar kakastollasok. Gyalogosan és kerékpárral is gyűltek a szélrózsa minden irányából.

Egy kis blöff

Külső időközben, hogyan volt megszervezve az egész:

A templom melletti térségen ahol diszkapu van felállítva, lassan gyűlnek az emberek, hogy kedélyes beszélgetés közben várják a program délelőtti részét. Tíz óra felé vadonatúj 220-as Steyr kocsiján megér-

te, hogy mind imponánsabb képei mutasson. Minden ház kapujában nagy tábla hirdeti, hogy melyik községek küldöttei gyűlekeznek az illető ház udvarán. Annyi község neve szerepel itt a táblákon, hogy a derék vezérkar a helységnévtárból kimásolt minden sváb-

Basch érkezése

kezik Basch Ferenc is vezérkarával. (Érdekes: ahol Basch felvonul és elhelyezkedik, rögtön leszurják a földbe a két fűheri lobogót, merevkeretű, csipkézett szegélymintájú zászlókat, fehér alapon, vörös kör-

nak gondolt községet és azok tábláit akasztatta ki a kapufákra. Hadd lássa a jámbor idegen és főként a Birodalomból idejött német, hány német község van Magyarországon, főként pedig hány faluban esznek Basch Ferencre és társaira. És zárandokolnak el gyűléseikre messze földről. Hogy blöff van a dologban, mutatta az is, hogy voltak házak, melyeken négy fehér tábla is hirdette a községek neveit, de bent az udvaron egyetlen vendéget, sem kocsit, sem embert nem lehetett felfedezni.

ben, sárga rajzzal, amely horogkeresztű napkereket ábrázol. A betanított szavalókórusok pedig minduntalan kiabálták Basch felé: „Wir danken unsern Führer. Wir grüßen unsern Führer.”)

PARÁDÉMARSOK

Negyed háromkor kezdődött meg a felvonulás a falu végén levő rétre, ahol már tribün és megafonok voltak előkészítve a délutáni gyűléshez. Gyűlés előtt azonban a vezér szemlét tartott hívei felett és elvonultatta őket maga előtt. Ez úgy zajlott le, hogy a falu utolsó előtti házában dr. Basch felállt egy pokróccal leterített zsámolyra, vele szemben pedig a rezesbanda köpcös dirigensének vezénylete alatt egyre fújt rendületlenül valami indulót, miközben a községek kiküldöttei, névtáblájukat maguk előtt tartva elvonultak a vezér előtt.

„Tolmau”, „Schomodei” (ez alighanem az ősi Somogy megye akar lenni) és Baranya ifjai és leányai azonban még igen kezdők az efféle masírozásban. Philip Böss, a főelharcos tartott ugyan úgy futásban egy kis előgyakorlatot velük, de nem sok eredménnyel: némelyik — horribile dictu — még a karját sem akarta felemelni, úgy hogy a bricsesz-nadrágosok ugrottak hozzájuk és mutatták meg, hogy milyen is az a „német-köszöntés”. A Heil és Sieg-Heil kiáltás sem nagyon ment, pedig a déli söröskancsók és spriccerék — ugyancsak meghozták a kurjantó kedvet. De láthatóan tájékozatlanok voltak szegények az ilyen „Parademarsch” körül. Leginkább a cikóiak tettek ki magukért, akik udvarias vendéglátó módjára utolsónak vonultak el. Ők megpróbálták egyszerre is lépni és elkeseredetten mormogták magukban az ajnc-cváj-t. A mellettem álló horogkeresztű hölgy azonban ezzel sincs megelégedve és megjegyzi: „Hol van ez a mi S. A.-nkól?” Hát bizony, mesze. Ettől eltekintve azonban a felvonulásnak sok szép, festői részlete volt, különösen a leányok pazar viseletei és főként

tetszettek. A vezér, Basch doktor, mosolyogva, felemelt karral nézte végig a menetet zsámolyának olimpuszáról, miköz

ben jobbról-balról egy-egy — ujonnan engedélyezett Volksbund-zászlót tartottak mellett.

Basch-hapták

Az elvonult népek ezután a gyűlés helyéül kijelölt „Hochwaldweiden” gyűltek össze, ahová legvégül dr. Basch is bevonult a diszkapun keresztül és kíséretével a tribünön foglalt helyet. Az emelvényen fenn óriási táblára volt felírva a Volksbund teljes neve, lejjebb pedig egy jelszófelirat: „Deine Kraft deinem Volke”. (Erődet add a népednek.) A tribün felett köröskörül kis magyar zászlók voltak Volks-

bund zászlócskák keverve. Lenn egy sor fehéringes fiú állt feszes vigyázzban, vagyis: szétterpesztett lábbal, jobbkéz fel az övcsatton, a leányok pedig kecsesen virágokat tartottak. Ezek voltak azok a külsőségek, amelyek mellett a gyűlés megindult. A hét-nyolcezer főnyi tömeg, szinte elvész az óriási térségen. (Basch némi túlzással harmincezer emberről beszél.)

Államhűség és néphűség

Az első szónok a helybeli Johann Hengl, aki rövid megnyitóbeszédet mondott, majd utána dr. Faulstich Egyed, a szövetség diszelnöke, „Államhűség és néphűség” címen tartott előadást. Hangsúlyozta, hogy a magyarországi németek mindig hűek voltak hazájukhoz, mind a békében, mind a háborúban.

„Föld, tehát haza nélkül éhenhalunk, vér, tehát népiség nélkül elszáradunk” — mondotta többek között és kijelentette, hogy bármelyiket támadják meg bennük, hazai németekben, egyformán ellenséges cselekedet velünk szemben. A következő szónokok hangja mind erőteljesebbé vált. Dr. Goldschmidt elnökhelyettes hangsúlyozta, hogy a magyarországi németek küzd német voltáért és a német életért, de ez nem hűtlenség a hazával szemben. Beszért arról, hogy a német nép ma már a világ első népe lett, visszanyerte öntudatát. Szólt a nép bizonyos tanult gyermekeiről („studierte Kinder”), akik a magyarországi németekben is felbresztet-

ték a népi gondolatot és népi közösséggé kovácsolták össze. Ezután dr. Basch Ferenc halálát fejezte ki azoknak, akik megadták a németiség jogait. Feltűnt, hogy következetesen hétszáz ezer főnyi német népcsoportról beszélt.

— A mi munkánkra is szükség van a hazának — mondotta — és az ujjaépítés munkájában részt akarunk venni.

Amikor a tanítói kérdés megoldását sürgette, ismét megszólalt hátul a szavalókórus: „Wir grüßen unseren Führer” jelszóval.

Hogy félreértés ne essék: az a Führer dr. Basch, akit a bemondó is mint a magyarországi német népcsoport vezérét konferálta be a hallgatóságának, így:

„Es spricht der Führer der Volksgruppe”. (Tizenkétszeres Sieg-Heil.)

A vezéri kinevezés ellen itt nem is tiltakozott senki. A kérdés csak az, hogy a többi nem képviselt magyarországi németek mit szólnak majd hozzá.

**A VÉR SOK
ARÁNYBA
KERÜL!**

Honnan és hogyan teremtik elő az államok csökkent termelés mellett egy háború fokozott pénzügyi szükségleteit

Már Montecuccoli megmondta, hogy a háborúhoz három dolog kell: pénz, pénz és pénz. Vagyis sok pénz. Olyan sok pénz, hogy azt a leggazdagabb állam is csak gazdasági életének teljes felforgatása és megrendítése által tudja előteremteni.

Pedig mit tudta Montecuccoli akkor, a 17-ik század derekán, hogy mennyi pénz kell egy modern háboruhoz. Akkor még Zrínyi Miklós háromszáz aranyat rakhatott ködmőne zsebébe, mikor halni ment, a láncos golyók és tölcséres pus kák robbanóanyagát pedig ké zimalkomban, hogy úgy, úgy mondjuk házilag állíthatták elő. Hiszen még 1871-ben, a német-francia háboru össz költsége sem volt több, mint 3 milliárd aranymárka, szemben az elmúlt világháboru 800 mil liárd aranymárkás költségve tésével. És, hogy mibe fog ke rülni egy esetleges eljövendő háboru, amikor a mai, tökéle tesített tüzérségi lövegek legol csóbbika is belekerül 40—50 ezer leibe darabonként és ami kor minden oldalról fantaszti kusan hatásos eszközöket talál tak ki a milliárdokba kerülő óriáspáncélosok pillanatok alatt elvégezhető elsüllyeszté sére — mit tudott erről Mon tecuccoli?

Rossz üzlet a háború — állá
pitották meg a közgazdászok.
De néhányan a mai politiku-
sok közül, úgy látszik nem jó
üzletemberek és olyan állandó
feszültségben tartják a világot,
hogy egy elkövetkezendő hábo-
ru lehetőségével legalább is
számolni kell. Már pedig hon-
nan veszi elő a világ azt a ren-
geteg pénzt, ami ehhez szüksé-
ges?

A Bucureștiben Florian Zaharia vezetése alatt működő „Közgazdasági Tanulmányi Központ” felvetette ezt a kérdést és igyekezett meg is felelni rá. Rendkívül érdekes analízisnek veti alá a háború finanszírozásának elméletét, — majd megvizsgálja, hogy miképpen történt a különböző hadviselő államokban a világ-háború gazdasági követeléseinek kielégítése és az újabb, japán-kinai háborúé, végül mind ezekből levonja a következtetéseket és megállapítja, hogy minden valószínűség szerint miképpen történik majd egy közeljövőben lejátszódó európai háború pénzügyi ellátása.

Ebből a hatalmas és sajnos nagyon aktuális tanulmányból adunk alanti cikksorozatunkban ismertetést.

vonják a gazdasági termelésből ugyanakkor azonban gondoskodni kell ezeknek a ruhával, élelemmel, fegyverrel, municióval való ellátásáról. Ilyen körülmények között bármely államnak csak két lehetősége van a költségek előteremtésére vagy a háború előtti, vagy a háború utáni időkre rakni a hadviselés terhének túlnyomó részét.

A tizennyolcadik századig az államok úgynevezett „háborus

tartalékokat" gyűjtöttek, amelyek az akkori pénzügyi követelményeknek nagyrészt elegendesek voltak ma már azonban annyira jelentéktelen tételek, — hogy alkalmazásukról ugyszólván teljesen lemondtak. Ezzel szemben elővették a különböző eredetű és lejáratu kölcsönök rendszerét. Győztes háboru esetén ez a rendszer nagyjában meg is felel, hiszen a kölcsönök törlesztését nagyrészt a vesztes államra lehet ruházni. Elméletileg. Mert mint látni fogjuk a gyakorlatban ez a számítás sem válik be, hiszen míg Németország az inflációval nagyrészt kiegyenlítette a háborus adósságait, a belső kölcsönöket teljesen, — addig Franciaország és Anglia, minden jóvátétel dacára a legutóbbi időközben kénytelen volt az esedékes részleteket fizetni.

Minden ország máskép, de egyik se könnyen

Akármilyen módszert követ-
sen is azonban a hadviselő ál-
lam pénzügyi szükségleteinek
előteremtésére, bizonyos, hogy
egy háború megbénítja a köz-
gazdasági életet és javakat
semmisít meg. A közgazdászok
tehát mindössze azon törekse-
nek, hogy arra találjanak mó-
dot, hogy a háború költségei-
nek súlyos konzekvenciáját le-
hetőleg kitolják háború utánra
amikor az már a fegyverek
küzdelmét nem befolyásolja.

Ugy a multban, mint a jövőben, a felhasznált módszerek elsősorban az illető állam gazdasági strukturájától függenek. Igaz, hogy nagy szerepe van a helyes módszer megválasztásában annak is, hogy milyen kiterjedésű és időtartamu a háboru, mennyi tartalékot tudott felhasználni az illető ország még béke idején és milyen anyagi támogatásra számíthat külföldről, de tekintve, hogy egy háboru tartama és kiterjedése előre nem látható, a külföldi támogatás korlátozott és a felhalmozott tartalékok még korlátozottabbak, egészen más módszert kell követnie egy ipari államnak, mint egy mezőgazdasági termelésre berendezettnek, egy gazdagnak, mint egy szegénynek, egy tengeri

kijáráttal bírónak, mint egy, a nemzetközi utaktól elzárt országnak.

Egy gazdag ország sokkal inkább dolgozhat hosszulejáratu belső kölcsönökkel, mint egy szegény, egy szabad tengerrel bíró ország szabadabb kereskedelmi politikát folytathat, mint egy körülményei és így tovább.

Ami azonban nem jelenti azt hogy ennek, vagy amannak lényegesen könnyebb előteremtési a hadviseléshez szükséges pénzt. Hogy mennyire nem könnyű és nem következményektől mentes munka ez, azt látni fogjuk holnapi cikkünkben, amelyben ismertetni fogjuk, miképpen finanszírozták a különböző államok a világháboruban és az érdekelt államok most, a japán-kinai háboruban pénzügyi szükségleteiket és látni fogjuk, hogy egy alig két éves háboru hová tud juttatni akár egy olyan gazdag államot is, mint amilyen Japán volt a konfliktus megkezdése előtt.

Révész Gyula.

(Holnap: Hogy teremtet-
elő Európa a háboru költségeit
és hová juttatta Japánt a há-
boru?)

Adók... kölcsönök... infláció...

Tudnivaló, hogy békeidőben az államgépezet részint a nemzeti vagyomból adók, állami intézmények és monopoliumok formájában kivont jövedelemből, részint pedig bel és külföldi kölcsönökből tartja fenn magát. A kölcsönöket végeredményben azonban szintén adókból fizetik későbbi időpontban vissza, vagyis egy kölcsön felvétele tulajdonképpen nem más, mint a jövőben befolyt adók megteherlése. Ezenkívül még két állami jövedelmi forrás létezik: a tőke megadóztatása és az infláció. A tőke megadóztatása a jelenlegi struktúra mellett nem jár eredménytel, mivel az a tőke vállalkozási kedvének csökkentésére vezet és így amit az állam nyer a vámon, elveszti a révén. Ezzel szemben az infláció, különösen pedig a rejtett infláció — a fizetési eszközöknek nem bankjegykibocsátással, hanem államkötvényekkel és állami bonokkal való felszaporítása — napjainkban egyre szélesebbkörű alkalmazást nyer.

Vagyis, a békeidőben felhasználható filmi pénzszerzési módok végeredményben mind a nemzetgazdasági fejlődésnek kü-

lönböző formában az állam javára történő részleges felhasználásából állanak. De ugyanez áll a háborúra is, hiszen a fegyveres konfliktus esetén sem állanak az államnak egyéb csodaszerek rendelkezésére, mint békeidőben. Csakhogy...

Csakhogy háboru esetén, a sokszorososan fokozott állami költségekkel szemben a jövedelmek nagyrésze elesik. A polgárok legnagyobb részét ki-

„Schweinfurtizölddel“ akarta megmérgezni a gazdáját

A büntetőtábla elé kerül a hűtlen szakács

Nagyvárad, május 3. Sziklay János máramaros-szigeti vendéglős ez év elején állandó gyomor-fájdalmakról panaszkodott. A vendéglőst dr. Rosner Izidor orvos kezelte és a betegsége annyira javult, hogy az orvos egy alkalommal megengedte, hogy húst is ehessen. Sziklayné ott levő menyje natur-szeletet akart sütni, majd a sültét Ruszin Vasile szakszóra bízta. Mikor a szelet kész lett, a fiatal Sziklayné észrevette, hogy a hús feltűnő zöld színű. Azt hitte, hogy a hús romlott és fel

vitték a máramarosszigeti váro-
rosi főorvoshoz, aki átküldte a
szatmári vegyvizsgáló állomás-
hoz. Ott megállapították, hogy
a húst „schweinfurti zölddel”
— arzén tartalmu mérge —
festették zöldre. Ezután már
megtalálták az összefüggést
Szikszay régebbi betegeskedé-
se és az arzénos mérge közötti
is. Ruszint letartóztatták és a
székács némi tagadás után be-
vallotta, hogy Szikszay állan-
dóan zsörtölődött és ezért fájd-
almakat akart neki okozni. A
vizsgálóbíró előtt Ruszin ezt a

valomását visszavonta, azonban akadt két tanu, akik előtt Ruszin egy alkalommal kijelentette, hogy Isten segítségével rövidesen övé lesz a vendéglő. A szatmári ügyészség Ruszint emberölés kísérlete címén vád alá helyezte és elrendelte a letartóztatását. A táblai vádtanács tegnap foglalkozott a mérgezési ügygel és a mármaroszigeti szakács ügyét tárgyalás végett a büntető tábla elé utalta.

Bugrott a Dunába és a vízben felvágta az ereit

(Budapest.) Kleizár József 33 éves diósgyőri magántisztviselő vasárnap reggel az Újpesti rakpartról a Dunába vetette magát és teljes erővel uszni kezdett a Margitsziget felé.

A Duna közepe táján zúlettel felvágta mindkét karján az ereket.

— A motoros mentőőrség az utolsó pillanatban emelte ki a vízből az életunt magántisztviselőt, akit a mentők a Rókus-kórházba vittek. — Szép Ferenc 29 éves lakatos vasárnap reggel a Lőportármalomdűlőn egy emeletes ház tetejéről levette magát. Tüdőbaja miatt akart meghalni.

Már csak május 8-ig tart a

Budapesti Nemzetközi Vásár

1500 kiállító, 9 külföldi állam részvételével. — Saját rádióadó állomás Divatszínház. — Számos ipari és közüzemi külön csoport.

50% utazási kedvezmény

Érvényes: Magyarországon Budapestre április 18-tól május 8-ig, vissza április 28-tól május 18-ig. A 37 külföldi államban érvényes vasúti és egyéb menetdíjkedvezmények részleteit a vásárigazolvány ismerteti. Érvényes utlevél és vásárigazolvány felmutatása ellenében

vízummentes határátlépés április 18-tól május 8-ig.

A vásárvízum május 18-ig jogosít bárkit magyarországi tartózkodásra. Vásárigazolvány egyenként 120 leírt kapható a „Romania” utazási iroda és a Wagons Lits-Cook iroda összes fiókjainál.

Pesti rokonára hagyott 20 ezer pengőt egy johannesburgi asszony, akit 3 férje és fia meggyilkolása miatt felakasztottak

(Budapest.) Érdekes levél érkezett pár nappal ezelőtt egy londoni ügyvédi irodából Komsich Béla budapesti kereskedőnek. A levél arról szól, hogy Komsich Béla unokanővére: Melken Rudolf johannesburgi vállalkozó különváltan élt felesége tekintélyes vagyont hagyott a budapesti kereskedőre. A levél mögött valószínűségi rémregénybe illő történet húzódik meg, amelyről párisi és londoni világlapok hasábos tudósításokban számolnak be. Ugyanis az örökös Melkennét a johannesburgi fogház udvarán többrendbeli gyilkosság miatt felakasztották.

Az ébenfeketehajú, feltűnően szép Melken Rudolfné édes apja Magyarországból vándorolt ki Délafrikába és Johannesburgban hatalmas vagyont szerzett. Később azonban teljesen tönkrement és koldusszegényen halt meg. Egyetlen leánya nemsokkal atyja halála után férjhez ment egy fiatal orvoshoz, aki röviddel a házasság után meghalt. Az asszonyt ekkor egy dúsgazdag tőzsdés vette nőül, de nemsokára ő is elhunyt. Ekkor egy vállalkozó felesége lett a rövid házasság után a harmadik férje is meghalt. A harmadik házasságból fia született, akivel együtt élt Johannesburg környékén, amikor negyedszer is férjhez ment Melken Rudolf vállalkozóhoz. Negyedik férjétől nemrég elvált és a férj hatalmas vagyont bízott neki. A válóper után rövidesen meghalt Melkenné 15 esztendő fia.

A fia halála után kiderült, hogy Melkenné arzénal mérgezte meg gyermekét és a nyomozás azt is kiderítette, hogy az asszony mind a három férjét méreggel pusztította el.

A nyomozás során egymás után exhumálták Melkenné

férjeit. A johannesburgi törvényszék Melken Rudolfnét halálra ítélte s nemrég ki is végezték az asszonyt, aki három férjét és fiát ölte meg.

A kivégzett főljegyzéseiből kiderült, hogy halála előtt vég

rendelkezett Melkenné, negyedik férjétől származó vagyonáról. Ennek a vagyonnak egy részét, közel 20.000 pengőt unokafivérére, Komich Bélára hagyta.

Súlyos összelüszés okozott Algirban 2 gyermek éreften csinyje

(Algir.) Különös incidens zajlott le tegnap Algir mellett, Casbah városában az ott állomásozó szenegál katonaság és a bennszülöttek között. Szabadnaposak lévén, két szenegál katona Casbahban sétált, amikor néhány bennszülött gyerek, alighanem éreften tréfacsinálásból, petárdákat dobott feléjük. A két szenegál meg akarta fenyíteni a csinytevő gyerekeket, azonban a lakosság közbelépett és az egyik katonát késszurással, a másikat egy revolverlövessel megsebesítette. A két katona azonnal visszasietett a kaszárnnyába, ahol elmondták társa-

iknak a történeteket. Erre kétszáz szenegál, teljes felszereléssel elindult, hogy büntetőexpedíciót hajtson végre. A kaszárnya őrsége meg akarta akadályozni távozásukat, de a szenegálok ezzel mit sem törődtek. Utközben megtámadták és kövekkel megdobálták egy autóbust, de mire a szobanforgó városrészhez értek, már ott várta őket a városparancsnokság által kirendelt zuáv katonaság, amely megakadályozta a további rendezavarásokat. Az incidensnek mégis tízezer súlyos és mintegy hatvan könnyebb sebesültje van.

Véres gyilkosság a kolozsvári Hója erdőben

Szivenszurta régi haragosát egy ittas szolgálégény

Kolozsvár, május 3. Ittas szolgálégények halálos kimene- telű verekedése zavarta meg hétfő délután 6 órakor a május elseji hagyományos Hója-erdőbeli kirándulást. Lukács Mihály 20 éves, felsőfőfőalvai illetőségű szolgálégény szivenszurta haragosát, Manutiu Iliet a Vlad-cég 21 éves alkalmazottját.

Május elsőjén a szeszélyes időjárás ellenére is, a kolozsvári polgárság nagy tömege vult a Hója-erdőbe.

Lukács Mihály és Manutiu Iliet szóvitájának nem tulajdonítottak nagyobb fontosságot az egyik „laci-könyha” előtt ülő kirándulók. A tömeg az étel és ital megrendelése közben egyre közelebb nyomta egymáshoz a két veszekedő ittas legényt. Így azután egészen szembekerültek és kirobant közöttük az ádáz ellenségeskedés. Lukács az evésre előkészített nyitott zsebkezzel kezében dühösen felszólította Manutiu- t, hogy távozzon onnan. Válasz-

képpen Manutiu megkísérelte kiütni ellenfele kezéből a bicskát, majd hirtelen elmenekült a tömeg közül és szaladni kezdett a domoldálon. Lukács magasra emelve zsebkését, utána vetette magát. Manutiu megbotlott egy földtúrásban, elvágódott a földön s ebben a pillanatban már villant is a bicska. Lukács markolatig döfte kését Manutiu hátába.

Pár perc múlva megérkeztek a mentők. Manutiu a sebészeti klinikára akarták beszállítani. Az áldozat azonban utban a klinika felé, a mentőkosiban kiszenvedett.

Saját termésti

FAJBOROK

kisüsti pálinkák olesó árban
1 liter jó aszfali bor 10 Lei
6 „ vételnél 9 Lei

Marghitai Uradalom berlerakata
Piața Mihai Viteazul 1. rúchul pa ota

Rádió műsor

CSÜTÖRTÖK:

BUCURESTI. 7 Hanglemezek, torna, háztartási tanácsok 12 Tarka zene lemezekről. 13 Időjelzés, közlemények, sport-hírek, vizállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny
közben sporthírek. 13.40: Gramofon. 14.15: Hírek, időjárás-jelentés, rádióhíradó. 14.30: Gramofon. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 17.10 Lemezek. 18 Gyermekóra. 19 Időszere anya gok. 19.15 Táncczene. 20 Felolvasás. 20.15 Gramofonlemez. 21 Felolvasás. 21.15 Filharmonikus hangverseny. A hangverseny szünetében hírek. 23.15 Gramofonlemez. Majd hírek külföldre német és francia nyelven. Utána közlemények.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek, hanglemezek. Utána étrend, közlemények. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 13 Harangszó. 13.10 Cigányzene. 13.30 Hírek. 14.20 Pontos időjelzés. 14.30 Üzenetek a vásárból. 15.30 Hírek. 16.30 Üzenetek a vásárból. 17.15 Diákfelőrá. 17.45 Pontos időjelzés. 18.10 A rádió szalonzenekara. 19.15 Emlékek Bárd Miklósról. 19.45 Hangverseny zenekar. 20.55 Gazdának. 21.10 Műsoros est. 22 Postászenekar 22.40 Hírek. 23 Énekszámok. 23.40

Agyonlőtte üldözőjét a szökevény csendőrtizedes

Hajtóvadászatot rendez a csendőrség a szökevény kézrekerítésére

(Nagyvárad.) Az élesdi csendőrőrs jelentette a nagyváradai ügyészségnek, hogy Androne Constantin csendőrtizedes megszökött a posztjáról. A katonaszökevényt a csendőrök üldözőbe vették és az üldözésben a csendőrök segítségére volt a lakosság is. A szökevény csendőr Galatel község határában agyonlőtte Vusca Florian földművest, akinek holttestére később akadtak rá egy bokorban. Az ügyészség elrendelte a holttest felboncolását. A szökést jelentették a csendőrszárnyparancsnokságnak és most hajtóvadászatot rendeznek a gyilkos szökevény után. Androne még nem sikerült elfogni, de a csendőrség már nyomában van a vakmerő gyilkosnak.

Öt évi börtönre ítélte a büntető tábla a gyilkos fiatalembert

Három hold földért megfojtotta az anyósa édesanyját

(Nagyvárad.) A büntető tábla tegnap délelőtt Cipau Florian 27 éves Lungsoara község belüli legény bűnügyét tárgyalta, aki szabad kézzel meggyilkolta az anyósa édesanyját.

Cipau Floriannak a házasságkötés alkalmával megígérték, hogy az idős asszony rá fogja hagyni a földjét és a házat. Az idős asszony és a fiatal pár között azonban nézeteltérések keletkeztek. A fiatal ember tartott attól, hogy a házat nem fogják reá hagyni és ezért állandó volt a veszekedés köztük. A múlt év őszén egy délután Cipau beállított az idős asszonyhoz. Hogy mi történt közöttük, nem lehet megállapítani. A szóváltás végén a fiatal ember

letépte a földre az idős asszonyt és pusztán kézzel megfojtotta.

Cipau a csendőrségen bevallotta tettét, később azonban letagadta.

Azt állította, hogy megkötözték, fenyegették és csak az erőszaknak engedve vállalta magára a gyilkosságot. Ezzel

szemben a tanúk a községi jegyző, a járási orvos és a csendőrőrs vezetője azt vallják, hogy Cipau önként azonnal bevallotta a gyilkosságát. Nem volt szükség erőszakoskodásra és megkötözni is csak akkor kötözték meg, mikor már a tett bevallása után bekísérték az ügyészségre. Akkor pedig a szabályok szerint is meg kellett kötni.

Dobrescu főügyész másfélórás beszédben ismerlette a

vádat és előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés címén kérte a vádlottak elítélését. Dr. Teudan Florian magánvádló csatlakozott az ügyész indítványához.

Dr. Sangeorgeanu Sofron védőügyvéd egy és negyedórás beszédében a vádlott ártatlanságát igyekezett bizonyítani.

A büntető tábla tegnap gyilkosság büntette címén mondta ki bűnösnek Cipau Floriant és ezért öt évi börtönre ítélte.

Érdekes könyv az egyes európai államok haderejéről

A londoni Gollancz könyvkiadóvállalat kiadásában igen érdekes könyv jelent meg az angol könyvpiacra. Ebben a könyvben a Névfelelő szerző pontos statisztikát állított össze a nagyobb államok haderejéről. Már a könyv bevezetőjéből kitűnik, hogy a szerző különös jelentőséget tulajdo-

nit a Szovjet haderejének. — Egyébként az alábbi statisztikát közli

„A kontinensen kétségtelenül a szovjet hadikészültsége a legpontosítottabb. Főleg azért, mert csaknem valamennyi hadteste motorizálva van és valamennyi hadteste a leg- támadóbb képességű. Orosz-

országnak pillanatnyilag 10 ezer tankja van. Az 1937-es statisztika szerinti légi hadereje 15—17 ezer elsőrendű repülőgép. Valószínű, hogy azóta pár ezer repülőgéppel légi hadereje növekedett. — Egyébként von Bülow német katonai szakértő maga is megállapította, hogy minőség és mennyiség szempontjából az orosz légi haderő minden más állam légi haderejét féltékenyen felülmúlja.

Ami Lengyelországot illeti, 60—70 divíziója van és fő ereje a lovasságban rejlik. Sajnos a helyzet az, hogy a divíziók nagy száma ellenére hadianyagban szűkölködik. Ami viszont Németország haderejét illeti, itt a helyzet a következő: A német haderő 300 divízióból áll. A divíziók kétharmada elsőrendű támadó erő. Sokkal nagyobb gondot okoz azonban a német hadvezetőségnek az a kérdés, — hogy mind a 300 divíziót hogyan szereljék majd fel? Ami a tankok számát illeti, Németországnak 7 ezer harcikocsija van. Persze a motorokat nyersolajjal, benzinnel és olajjal kellene ellátni s ez fogja a német hadvezetőség legnagyobb gondját okozni. A német harci repülőgépek száma 8 ezer. Ezt a számot 10 ezerre akarják növelni.

A könyv végén a szerző megemlékezik Franciaország, Anglia és Olaszország haderejéről és a következőket jegyzi meg. Francia támogatás mellett az angol Földközi tengeri flotta abban a helyzetbe lesz, hogy blokád alá vegye a tengelyhatalmakat s el fogja tudni vágni Olaszországot gyarmataitól. Ebben a pillanatban pedig ez a tengely ketté is roppant.

Felemelték a lengyel tartalékos tiszteiképzési idejét

Varsó, május 3. Moszcicki lengyel köztársasági elnök újabb rendeletet adott ki, amelynek értelmében a nyugállományban levő és a tartalékos tisztek kiképzési idejét négy hétről tíz hétre emelik fel.

Nagyvárad anyakönyve

SZÜLETÉSEK:

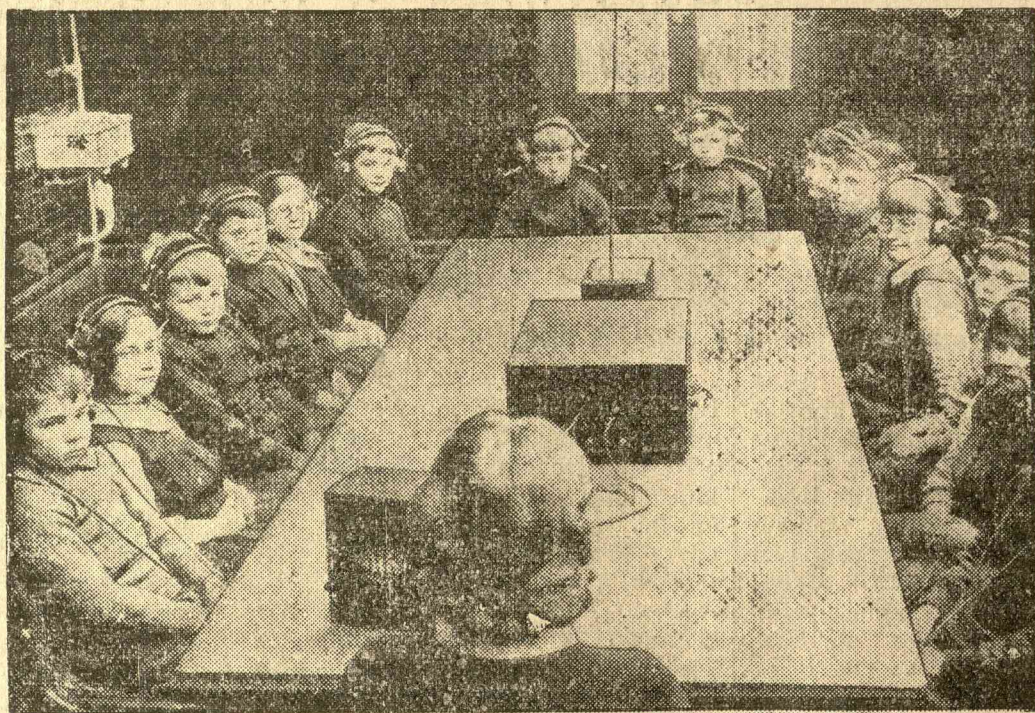
Doppelt Ernő, Puie Gheorghe, Őri Kerekes Gabriella, Furiás Béla, Kocs Tibor.

HAZASSÁG:

Ursu Gheorghe és Groza Florica, Schwarcz Sámuel és Lax Reghina, Czukkerman Vilmos és Glück Erzsébet.

HALALOZÁSOK:

Putnik Radó 69 év, Berecki József 78 év, özv. Nagy Rudolfné 41 év, Berlo Doina 5 hó Sauber Dávidné 53 év, Tóth József 40 év, Baci Teodor 77 év, Finca Stefan 61 év, Randis Pavel 52 év, Banoi Floare 2 hó 6 nap, Farkas Péterné 42 év, Serbilit Béla 80 év.

KINAI ISKOLA

A gyermekek rádiót hallgatnak az iskolában.

Tíz éve, hogy ELEK nagyapó itthagytá kis olvasóit...

Emlékezés a legnagyobb magyar mesemondóra Benedek Elekre

Benedek Eleknek, minden magyar gyermek szeretett Elek nagyapójának neve hallatára szemünk felragyog, csodás világ tárul elénk s bűvös mesevilág elevenedik meg.

Közel 10 éve, hogy a drága, jó nagyapó hangja elnémult, kezéből kiesett a toll és nemes szíve megszűnt dobogni. Teste már elvegyült a kisbaconi édes anyaföld porával, amelyből vétetett nyolcvan évvel ez előtt.

A mostani kettős évforduló alkalmából emlékezzünk meg Benedek Elekről. Közel 80 évvel ezelőtt, vagyis 1859 szeptember 30-án született Kisbaconban. Ez az udvarhelymegyei kis székely falu Benedek

Elek révén vált híressé és jutott arra a szomorú nevezetességre, hogy a tragikus vég is itt következett be.

Középiskoláit az udvarhelyi ősi református kollégiumban végezte el, majd a budapesti egyetem bölcsészeti szakára tanárjelöltnek iratkozott be. Tehetségével hamarosan feltűnt. Előbb az ujságírói pályán tette ismertté nevét, különösen humoros tárcáival és könyvkritikáival. A fiatal író nem kisebb ember fedezi fel, mint a rettegett kritikus Gyulai Pál, Petőfi Sándor sógora, aki azután a Kisfaludy Társaság akkor folyó Népköltési Gyűjteményeinek munkálataiba is bevonja.

A magyar ifjúsági irodalom megteremtésében Pósa Lajos-sal együtt övé az oroszlanrész. 1889-ben megindítja az „En Ujságom” című képes gyermek lapot, ami rövid időn belül a legnépszerűbb gyermeklapok egyike lett. Hasonlóan népszerűvé vált később a Jó Pajtás is, melyet előbb Sebők Zsigmondval, majd egyedül szerkesztett.

Benedek Elek 1887–1892-ig a nagyajtai kerületet képviselte az országgyűlésben. Így rövid ideig a politikai életbe is bekapcsolódott. Az ő szelid lelke azonban nem tudott a politika tekervényes utjaihoz hozzáigazodni.

lenc darab veronál pasztillát vett be. Ezután a betegszobába ment, még egy pillanattal elbucszott rajongásik szerezett férjétől, megcsókolta az ezüstfehér fejét, mely ekkor is eszméletlenül, lezárt szemekkel pihent a párnán, szobájába ment és lefeküdt.

Augusztus 19-én mindenütt a Székelyföldről összegyűlt ezrekre menő tömeg jelenlétében temették el a Kisbaconban Nagyapót Nagyanyóval együtt.

Közel tíz éve már, hogy Benedek Elek meghalt 70 éves korában. Drága hamvai már rég elvegyültek a földdel. — Lelke azonban tovább él, szelíme itt maradt, itt van közöttünk. Vezeti, neveli, oktatja gyermekeinket minden szépre, jóra és nemesre.

Elek nagyapó hat gyermeket nevelt fel, száznál több könyvet írt és kétezer fát ültetett a visszavásárolt ősi Benedek birtokon. Maga a természetesség volt, mint az áldott kisbaconi föld, ahová pihenni tért ötvenhárom esztendei szakadatlan munka után.

Magyar mese és mondavilág

Benedek Elek munkássága évről-évre mind nagyobb lendületet vesz. Bámulatos munkabírással az ifjúsági könyveknek valóságos légiót írta és adta ki. Hatásában és értékében is ugyiszólván főműve, az utóbbi évtizedek legnépszerűbb ifjúsági könyve, a Magyar Mesemondó és mondavilág (1896.) öt hatalmas kötetben. Irodalmi, művészi formát adott a magyar nép csapongó képzeletében élő mesevilágnak. Közben szerkesztője a Kis Könyvtár című ifjúsági vállalatnak, melynek 130 kötetéből körülbelül huszat maga írt. Meséi és ifjúsági regényei sorra jelentek meg a budapesti ifjúsági lapokban, különösen az En Ujságomban, Jó Pajtásban és a Magyar Lányokban. Legnépszerűbbek: Katalin, Uzoni Margit, Édes kicsi gazdám, Báránnyelők,

Két gazdag ifju története, Hon szerző Árpád, Virágoskert, Toldi Miklós, Zsuzsika könyve és a többi, amit szinte lehetetlen felsorolni. De meg kell említenem a Magyar mese- és mondavilág mellett másik nagy jelentőségű munkáját: Nagy magyarok életét, melyben a magyar történelmet, annak nagy alakjait és nevezetes eseményeit ismertette és szerette meg a gyermekekkel. A 18 kötetre tervezett nagy műből 13 jelent meg.

És mentek, eljutottak mindenüvé Elek nagyapó szebbnél szebb meséi, a világszép mesék és a Kis Könyvtár kötetei. Nehéz volt eldönteni, hogy az ölbéli gyermek hallgatja-e őt szívesebben édesanyja ajkáról, vagy pedig a kis gimnazista olvassa érdekfeszítőbb izgalommal.

ben hirtelen ájulás fogta el — lezuhant a földre — megpatlant egy ér — agyvérzés érte.

Amikor szerető és szeretett felesége, édesanyja, jóságos nagyanyó értesült, hogy mi történt Nagyapóval, szó nélkül távozott a kert mélyébe s az ott húzódó patak partján kib-

Makulatura

Ujságpepir nagy tételben is kapható

Pásztor Ede cégnél

Oradea, Piața Mihai Viteazul 4. sz.

Felrobbant kézigránát

Prága, május 3. A morva-szlovák határ közelében, a morvaországi Goding közelében egy 13 éves fiú kézigránát talált, amellyel játszani kezdett. A kézigránát felrob-

bant. A játszadozó fiú és a közelben tartózkodó öt gyermek sebesüléseket szenvedett, úgy, hogy életveszélyes állapotban szállították őket a kórházba.

Visszatérés a szülőföldre

A nagy háború végén Benedek Elek írói tekintélyének csúcspontján állott, munkássága már elérte a zenitét és a legnagyobb, legnemesebb tiszteletnek örvendett, a Kisfaludy és Petőfi Társaság tagja. A hatalomváltás nyomokat hagyott Elek nagyapó lelkében. Nem tudta elviselni azt a gondolatot, hogy az ő drága szülőföldjétől elszakadjon. Ezért elhatározta nehéz lelki tusái közepe, hogy amit a sors tartogat még számára a földön, azt az időt itthon, Erdélyben töltheti el.

Kezdetben napi és hetilapokban szólalt meg, közben ifjúsági könyveket írt és közírói tevékenységgel igyekezett a magyar küzdelmet erősíteni, jó irányba terelni. Érezte azonban, hogy a magyar gyermekeknek a helyes életbe vezetése az ő hivatása. Ezért indította meg

a Cimborá gyermekújságot. — Kisbaconban egyedül ő szerkesztette, írta a Cimborát, a melynek a hetedik megyében volt a nyomdája és kiadója. Elek nagyapó lapja gyorsan elterjedt. Erdélynek alig volt zeg-zuga, ahova be ne köszöntött volna a gyermekek közé s a lapon keresztül megkezdte a levelezést a hatalmas nagy gyermekcsereggel. A gyermekújság üzleti vállalatnak is jó volt, ami azonban másé volt, övé csak a munka és a munkának a szeretete. Évek óta visszatartották még a kevés írói tiszteletdíját is.

„Ne félj, édes öregem együtt megyünk”

1929. egyik forró augusztusi délelőtti íróasztalához ült, hogy a függőben levő kérdések elintézését megsürgesse a Cimborá kiadójával. Levélírás köz-

Mihály nagyvajda a strájerok között

Amerika nincs messzebb az európai kontinenstől, mint Anglia

Berlin-Newyork: 10-12 óra

Rendkívül jellemző a mai korra, hogy a nemzetközi politika milyen kihatással van a technikai fejlődésre. Roosevelt elnök legutóbbi kijelentése, a Pánamerikai Unió megtartása dokumentálja azt a tényt, hogy Amerika tulajdonképpen nincsen nagyobb távolságra az európai kontinensről, mint Anglia. Ezt illetőleg érdekes cikket írt a „Rundschau deutscher Technik” című szaklapban Ernst Heinkel, Németország legkiválóbb repülésügyi szakértője. Heinkel gyárából került ki nemrégiben a „HE 112” típusú vadászrepülőgép, amely leverte az eddigi összes gyorsasági rekordokat. Heinkel kifejti cikkében, hogy a nemzetközi politikai helyzet arra kényszeríti a repülőgépkonstruktőröket, hogy gépeiknek minél nagyobb gyorsaságot és minél nagyobb hatástávolságot adjanak. Heinkel meg van győződve arról, hogy igen rövid idő alatt már annyira tökéletesedik a repülőgéptechnika, hogy nem lesz lehetetlen olyan gépek előállítása, amelyek a legmaximálisabb teherbíróképesség mellett 10-12 óra leforgása alatt elérik Berlinből Newyorkot. E célra a német repülőgép ipar négy és hatmotoros óriásgépeket épít majd, amelynek már 6-8 ezer méter magasságban óránként 600 kilométeres sebességgel száguldnak. A sebességet természetesen még tovább is lehet fokozni. Át kell alakítani az aerodinamika törvényeinek megfelelően a szárnyakat és a törzs felületét, — újabb légcsavarokat kell beépíteni, amelyek a sztratoszfé-

rikus magasságban is kifogástalanul működnek. 11-13 ezer méter magasságban a sebesség már 8-9 száz kilométerre is fokozható óránként, sőt tovább is.

Ebben a magasságban olyan légköri viszonyok uralkodnak, ami nem befolyásolja a repülőgép biztos menetét. Sajnos, a légköri viszonyok azonban az emberi szervezetre kedvezőtlenek, ilyen magasságban nyitott gépben a vezető

elvesztené az eszméletét. — Gondoskodni kell tehát arról, hogy a kabinok hermetice záródjanak és az oldalfalak a külső csökkentett nyomás ellenére kibírják a kabin belső földi atmoszferikus nyomását. Ha ezt a német ipar meg tudja valósítani, akkor építhetik a nagy bombavető gépeket, amelyek 10-12 óra alatt érik el Newyorkot és akkor Newyork nincs többé...

Szép kilátás....”

SPORT

Vasárnapi forduló

Vasárnap a Románi—Jugoszlávia mérkőzés miatt A-divíziós mérkőzések nem lesznek. A B-divízió programja a következő:

Marosvásárhely: Mures—Cri-

sana.

Kolozsvár: „U”—Monopol.

Szeben: SGS—Sodronyipar.

Craiova: Craiovan—TMAC.

Resica: Vulturii—Jiul.

A hét legjobbjai

A vasárnapi mérkőzések után a fővárosi sajtó a hét csapatát a következőképpen állította össze:

A-csapat: Pavlovici, Burger, (Duce), Domján, Vintila; Ju-

hász, Demetrovics, Kovács II., Ciolac; Bodola; Marcu; Dobay.

B-csapat: M. Constantinescu Sfera, Marton, Pal; Fieraru, Deheleanu, Tudor, Leb; Fritz; Petea, Ene

Aláírás előtt a román-magyar sport egyezmény

(Budapest.) Neagu Boerescu az UFSR vezérigazgatója Budapesten tartózkodik és a magyar sporthatóságokkal beható tárgyalásokat folytat. A román magyar sportviszony szabályo-

zására irányuló tárgyalások kedvező mederben folynak és beavatott körök szerint rövidesen sor kerül a magyar-román sport-egyezmény aláírására.

A TITOKZATOS HINDU

— Regény — 62

— Kérem, mondja meg nyugodtan, ha nem tetszik — szólt mosolyogva. — Talán más dolog van. Itt is lediktálhatom azt a néhány sort és aztán holnap reggel legépelheti. Nem nagyon fontos, de ki tudja, mikor lesz időm rá.

Harriett elszégyellte magát.

— Mikor jöjnek? — kérdezte és órájára nézett.

— Talán hat óra felé — ajánlotta a férfi.

A leány bólintott és a konyhába lépett, ahol az őrmester éppen nekilátott a fontos jegyzőkönyv írásának.

Először Mrs. Bab jutott szívéhez s annyit beszélt, hogy a szegény őrmester beleizzadt.

— Tudja mit, Mrs. Morley?

— tanácsolta. — Inkább ott-hon írom meg az egészet. Már mindent elmondott ön is, meg Mr. Mike is s majd nyugodtan megfogalmazom, hogy értelmes legyen.

Az asszony azonban nem találta ezt helyesnek.

— Mindent jól megjegyezett?

— Tudakolta aggódva.

A rendőr öntudatosan simogatta tömött bajuszát.

— Az emlékező-tehetségemre nyugodtan rábízhatja magát Mrs. Morley — mondta s aztán félhangosan hozzátette: — Szabad talán a gyümölcs-szörp-re emlékeztetnem...

Mrs. Bab nem vette rossznéven az őrmester figyelmeztetését s azonnal munkához látott. Mr. Chapmannak jó ideig az ajtóban kellett várnia, mielőtt a szorgos háziasszonytól elbucszhatott volna.

Közben nem tehetett mást, minthogy újra, meg újra körülnézzen a konyhába. Pillantása körbejárt a tágas szobá-

ban és alaposan megvizsgálta a berendezést.

De egyszerre kellemetlen érzése támadt. Amikor elfordította fejét, tekintete a skótra tévedt, aki nyugodtan és észrevétlenül támaszkodott az ablaknak és kedves mosollyal simogatta pofaszakállát.

Chapman először állapította meg, hogy a szerény, csöndes férfi gyűrűsujja hiányzik, de csak másnap jelentett valamit számára ez a futólagos észrevétel.

XVII. FEJEZET

Harriet Tallmadge pontosan hat órakor állította be Morleys Hall-ba. Az elmúlt órákban sikerült valahogyan zavarát és feszélyező érzéseit megszüntetnie, de most, amikor a komor hallba belépett, félelmes nyomottságot érzett.

(Folyt. köv.)

Apróhirdetések POSTA

Fényképel
nagyon olcsón és nagyon jól
szavaiosság me...eti
Róna fényképész
műtermében kaphat
Régi képekről élethű nagyítások
Str. Alexandri No. 4.

ÁLLÁS

Szakácsi községbe, lehetőleg odaváló újságárust keresünk a Magyarország részére. Jelentkezni Nagy Lajos urnál, Táshad. Jud. Sălaj.

Intelligens jómodoru ügynököknek szép jövedelmet biztosítunk helyi foglalkozással. — Cim a kiadóban. 1126

Bihar és Szt. János községek (Jud. Bihor) részére ügyes megbízható lapárust jó keresettel felvesz a „Magyarság”. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

Felvesszünk jó megjelenésű gyereket „boy”-nak Astoria kávéház 1345

Fiatal fűszeresség, esetleg leány azonnalra felvétetik. Horovitz, Str. Pasteur 45/a. 1341

Ügyes, nagy varró kézi és tanulóleányt felveszek Szilvássy, Str. Saguna 6. 1342

VÉTEL-ELADAS

Sötétkék modern, mély gyermekmekkoci eladó. Nagy, Str. Bucovina 11. 1343

Porcellán mosdót megvételre keresek. Friedmann, Strada Saguna 11. 1330

Selejtes kreppapír tekercsenként leszállított árban kapható különböző színekben a Pásztor Ede cégnél.

Eladók hintaszék, villany csillárok, virágállványok, többféle lámpa ernyők, konyha edények, virág cserepek, többféle apróság. Cim a kiadóban. 1263

Eladó nagyon szép ebédlő perzsa szőnyeg. Cim a kiadóban. 1114

LAKAS

Kétszobás modern uccai lakás, konyha és fürdőszoba-használattal kiadó. Sas palota, III-ik emelet, Gyárfás.

KÜLÖNFELE

Selyem-pincsi kutya elsején elveszett a Félix-fürdőben. — Megtalálójára jutalmat kap Stern festéküzlet Str. Iorga. 1344

A volt városi szállótelep mellett (Str. Stroiescu), a nagy-állomástól alig 5 percrenyire, több, ház építésére is kiválóan alkalmas földterület eladó. Értekezni a tulajdonosnál d. e. 8-10-ig Str. Franceza 12. 444
NYOMATOTT PASZTOR EDE
CÉGNEL ORADEA